

UDRUŽENJE SUDIJA CRNE GORE

IZVJEŠTAJI

-STAVOVI SUDIJA O SUDSKOM SISTEMU

-STAVOVI GRAĐANA O POVJERENJU U SUDSKI SISTEM

Podgorica , decembar 2014.godine

I UVOD

Izveštaj koji se nalazi pred vama predstavlja nastavak istraživanja od prošle godine koje Građanska alijansa realizuje u saradnji sa Udruženjem sudija Crne Gore. Izveštaj je dio aktivnosti koji je predviđen Akcionim planom za poglavlje 23. pravosuđe I temeljna prava u dijelu jačanje nezavisnosti pravosuđa (tačka 1.1.5.6) i koji se sprovodi u kontinuitetu. Ovim planom je predviđeno ispitivanje javnog mnjenja i sudija o stanju u sudstvu.

Istraživanje je imalo nekoliko ključnih ciljeva, i to su:

1. Mjerenje stavova o stanju u sudstvu
2. Mjerenje efikasnosti sudskog postupka sa više aspekata
3. Koje su prioritetne mjere za vraćanje povjerenja u sudstvo
4. Mjerenje problema u sudstvu po određenim indikatorima
5. Mjerenje stepena informisanosti o pravima u toku postupka pred sudom

Istraživanje je realizovao petočlani monitoring tim u periodu od 01.11-15.12. 2014. godine. Zahvaljujemo se Udruženju sudija koji je podržao realizaciju ovog istraživanja.

Podgorica, 17.12.2014.godine

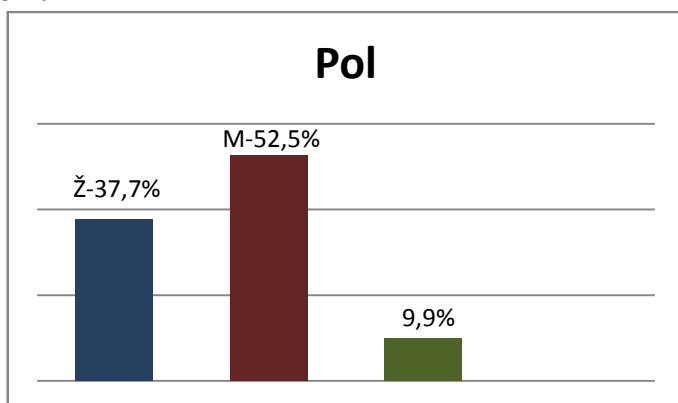
Zoran Vujičić

II ISTRAŽIVANJE O STAVOVIMA SUDIJA

Na anonimnu anketu se ove godine odazvalo 169. sudija svih sudova u Crnoj Gori što je manje nego prošle godine kada se odazvalo 219.sudija . Ovo ukazuje na eventualno nepovjerenje ili strah kod sudija od mogućih posledica iznošenja stavova.

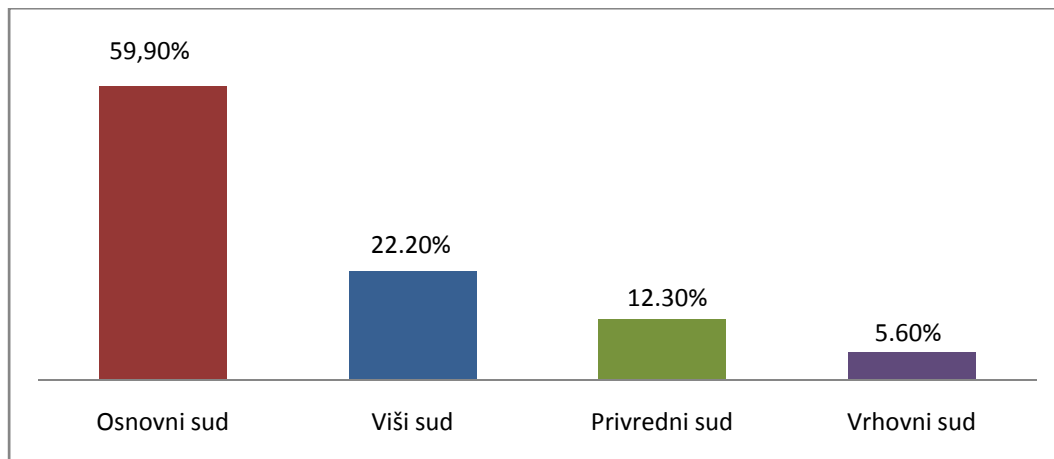
Polna struktura ispitanih sudija je izgledala ovako (**slika1**). I dalje postoji određen broj sudija koji na anketu ne daje odgovor na pol (9,9%)što potvrđuje mišljenje o bojazni za identifikacijom iako je anketa potpuno anonimna.

Slika 1.

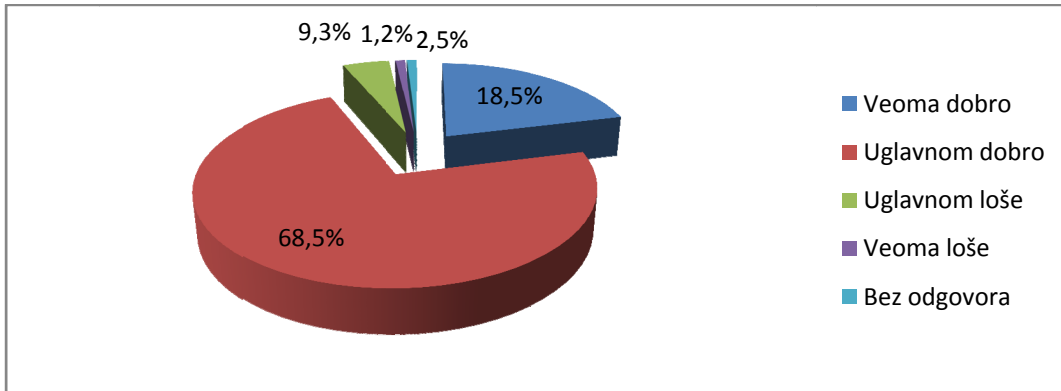
Najveći broj anketiranih sudija dolazi iz Osnovnih sudova. (**slika2**)

Slika 2.

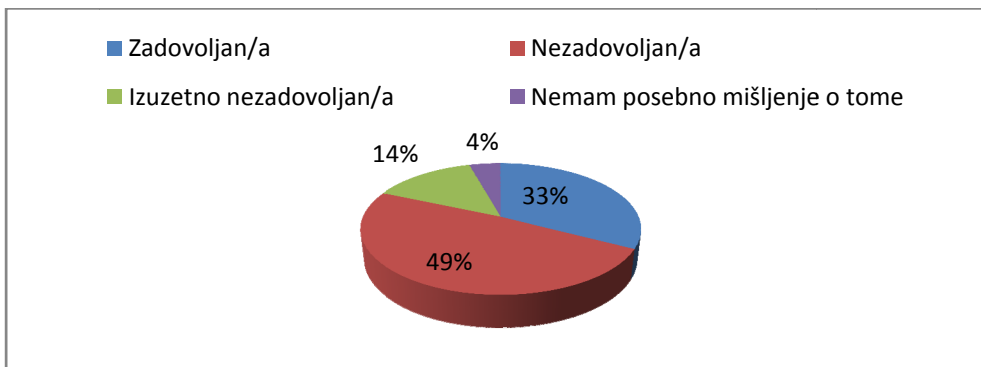
1. Na pitanje, kakvo je stanje u sudstvu po mišljenju sudija, ove godine neznatno se smanjio broj anketiranih koji smatraju da je stanje u sudstvu „uglavnom dobro“ sa 72% na 68,5%. **(slika3)**

Slika 3.

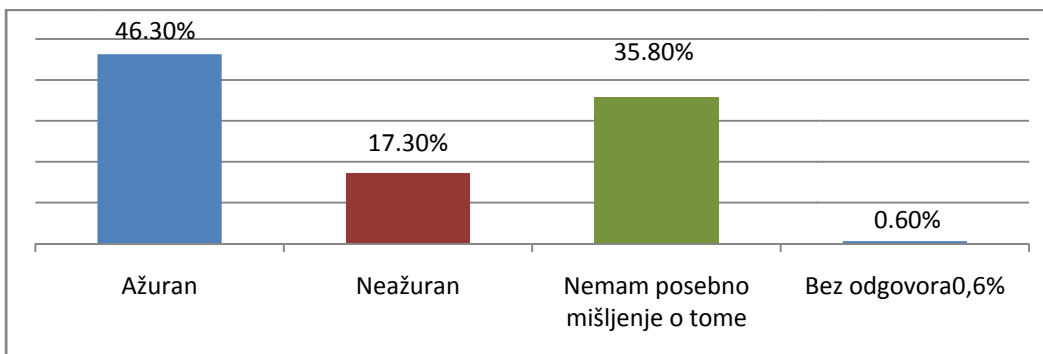
2. Na osnovu sprovedenog istraživanja, sudije su izrazile nezadovoljstvo ili su izuzetno nezadovoljne (63%) postojećom infrastrukturom, objektom u kojem se nalazi sud sa aspekta potreba suda i stranaka. U odnosu na prošlu godinu povećao se stepen nezadovoljstva kod sudija kada je postojeća infrastruktura gdje je stepen nezadovoljnih ili izuzetno nezadovoljnih bio 52,9%. Zadovoljnih postojećom infrastrukturom je sa prethodnih 41,6% palo na 33%. **(slika 4.)**

Slika 4.

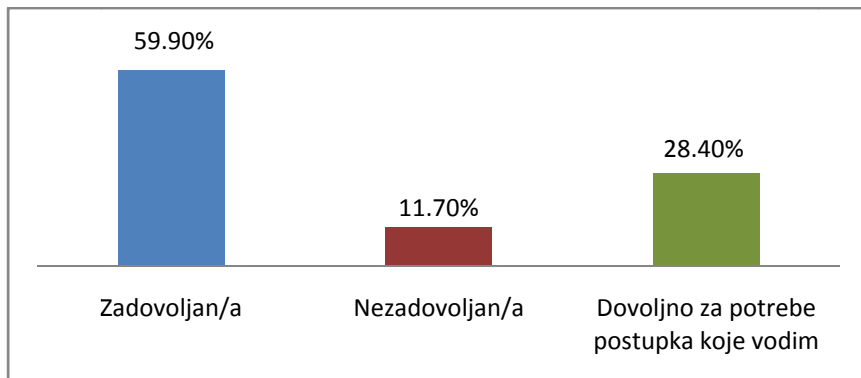
3. Na osnovu izraženog mišljenja sudija o državnim organima zaduženih za registraciju prijava prebivališta u svijetu okolnosti vezanih za obezbjeđenje prisustva stranaka u postupku **(slika 5)**, u odnosu na istraživanje vršeno prethodne godine imamo neznatan porast pozitivnog stava. Porast je za 3,5%.

Slika 5.

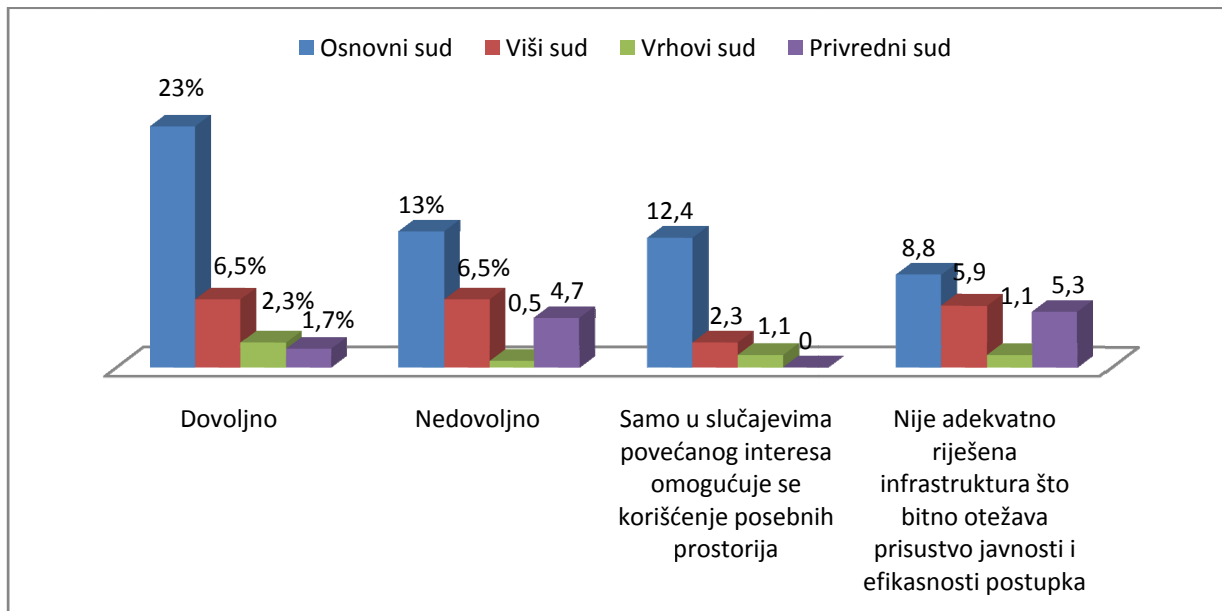
4. Sudije su uglavnom zadovoljne (59.9%) sredstvima komunikacije unutar suda i u komunikaciji izvan suda (telefon, fax, internet...) I ovo su podaci koji se poklapaju sa prošlogodišnjim . Kao glavne nedostatke vide sporost i česti prekidi rada interneta, postojanje samo jednog faxa u cijelom sudu, zastarelost sredstava komunikacije zbog čega dolazi često do kvarova, takođe naglašavaju da je potrebno unaprijediti internu komunikaciju unutar suda. (slika 6)

Slika 6.

5. Na osnovu sledeće slike (slika 7) imamo prikazano mišljenje sudija o uređenju sudnice i njenim kapacitetima koji omogućuju pristup javnosti. Od ukupnog broja ispitanih sudija 45,8% smatra da je nedovoljno ili da nije adekvatno riješena infrastruktura što otežava prisustvo javnosti i efikasnost postupka i ovo je povećane nezadovoljstva kod sudija koji su u prošlogodišnjem istraživanju u 34,7% iskazali nezadovoljstvo postojećom infrastrukturom. Sa druge strane zadovoljnih postojećim stanjem je sa 41,6% palo na 33,5%.

Slika 7.

6. Na pitanje (**slika 8.**) kako postojeća procesna pravila djeluju na stavove i ponašanje stranaka i efikasnost postupka blagi je rast povjerenja sudija u efikasnost . Odgovori sudija su sledeći:

Slika 8.

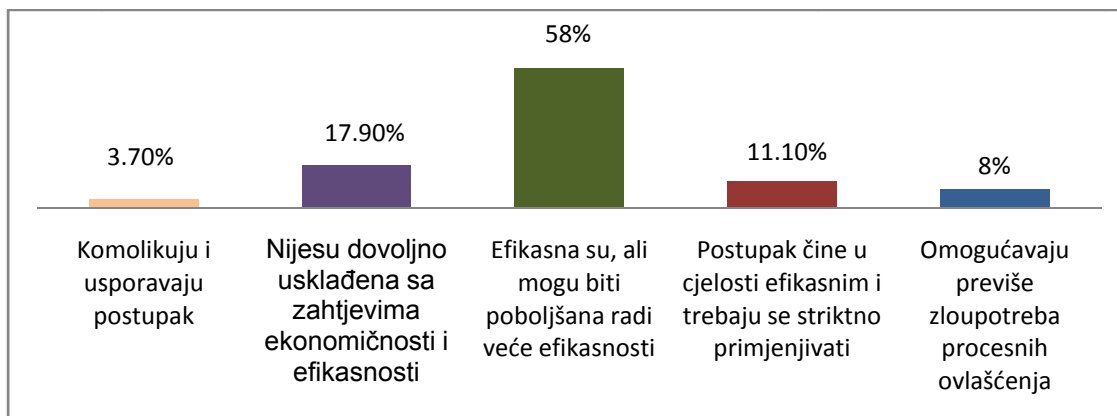
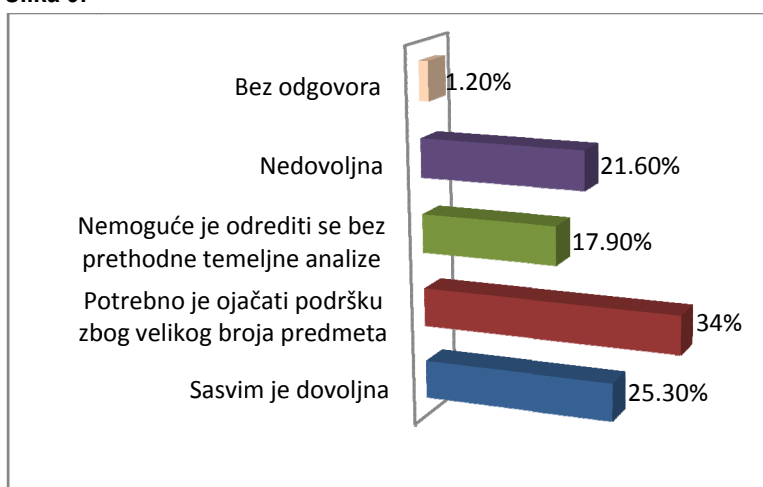

Tabela 1- 2013god

Komplikuju i usporavaju postupak	3,7%
Nijesu dovoljno usklađena sa zahtjevima ekonomičnosti i efikasnosti	20,1%
Efikasna su ali mogu biti poboljšana radi veće efikasnosti	47,9%
Postupak čine u cjelosti efikasnim i trebaju se striktno primjenjivati	15,5%
Omogućavaju previše zloupotreba procesnih ovlašćenja	11,9%
Bez odgovora	1,0%

7. Na pitanje (**slika 9**) da li postojeća administrativna i stručna podrška (broj savjetnika i namještenika) dovoljna da održi kvalitet i ažurnost sudova i zadovolji zahtjeve stranačke javnosti, 34% anketiranih sudija smatra da je potrebno jačati podršku zbog velikog broja predmeta sto je smanjenje u odnosu na predhodnu godinu kada je taj procenat iznosio 43,8%.

Slika 9.

8. Na pitanje (**tabela 2.**) koliko postojeći kapaciteti vještaka utiče na očekivanja stranaka i suda u pogledu efikasnosti postupka i kvaliteta presuđenja, prisutna je konstanta da pojedine deficitarne oblasti utiču na kvalitet i efikasnost 48% .Odgovori sudija su prikazani na sledeći način:

Tabela 2

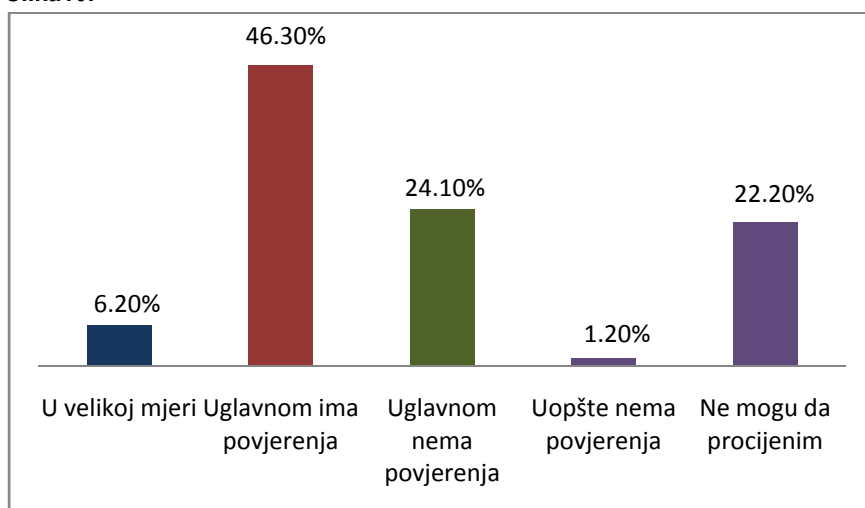
Znatno usporava postupak	22%
Pojedine deficitarne oblasti utiču na kvalitet i efikasnost postupka	48%
Vještačenje je kvalitetno i ažurno	26%
Uloga vještaka u ključnim elementima dezavuiše napore sudova	4%

Tabela 3.-2013.godina

Znatno usporava postupak	16,4
Pojedine deficitarne oblasti utiču na kvalitet i efikasnost postupka	49,8
Vještačenje je kvalitetno i ažurno	19,6
Uloga vještaka u ključnim elementima dezavuiše napore sudova	7,8
Bez odgovora	6,4

9. Na osnovu sprovedenog istraživanja , 46.3% smatra da javnost uglavnom ima povjerenja, dok 6.2% ispitanik sudija smatra da javnost ima u velikoj mjeri povjerenje u sudstvo. Na grafikonu (**slika10**) su prikazani stavovi.

Slika10.

U odnosu na prošlu godinu blagi je rast procenta sudija koji smatraju da građani uglavnom nemaju povjerenje u sudstvo sa 15,5% na 24,10%

Kao glavne razloge nepovjerenja javnosti u rad sudstva (**tabela 4**), sudije vide u medijima i njihovu nedovoljnu informisanost, nestručnost i neobjektivnost čime se gubi povjerenje građana, zatim građani ne poznaju u dovoljnoj mjeri zakone i više vjeruju medijima, zbog neznanja su više i podložni uticaju pogrešnog izvještavanja medija. Takođe, kao bitan faktor nepovjerenja u rad sudstva jesu i lična očekivanja građana.

	%
U velikoj mjeri	6,8
Uglavnom ima povjerenja	48,4
Uglavnom nema povjerenja	15,5
Uopšte nema povjerenja	3,2
Ne mogu da procenim	5,9
Bez odgovora	20,1

10. Na pitanje kako sudije vide izvještavanje medija o radu njihovog suda (**slika 11**) podijeljen je stav sudija pa tako nezadovoljavajuće i neobjektivno ili uglavnom nezadovoljavajuće smatra 38% sudija dok je zadovoljavajuće oko 42%. Pozitivan stav o izveštavanju medija je u padu u odnosu na prošlu godinu (**tabela 5**) kada je oko 50% ispitanih sudija imalo pozitivno mišljenje. Međutim, zanimljivo je istaći da 18,50% sudija ne zna kakav je generalno odnos medija prema sudu.

Slika 11.

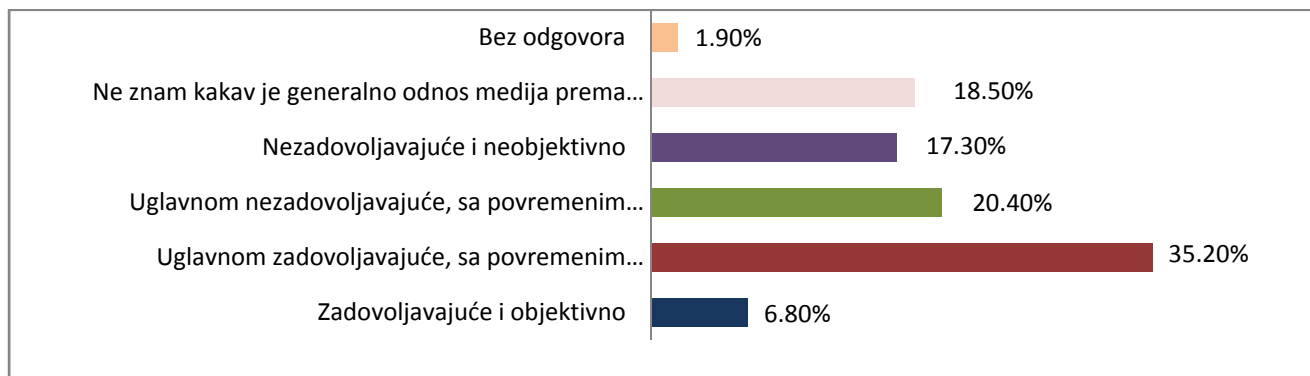
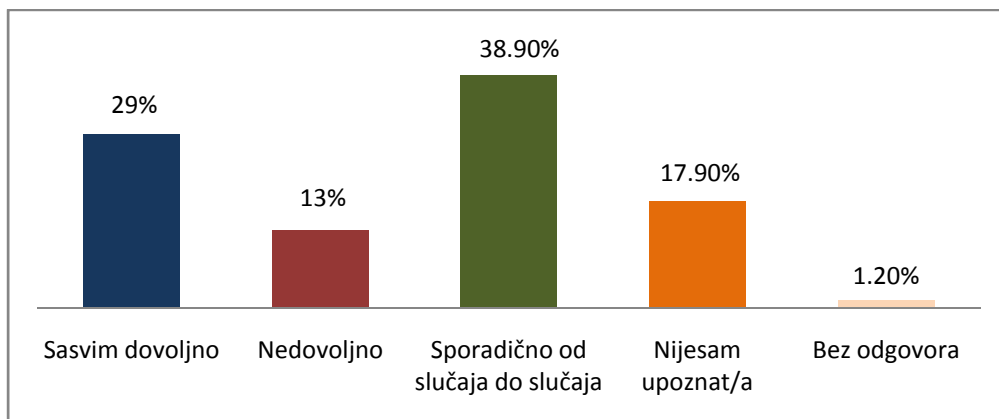

Tabela 5-2013.god

Zadovoljavajuće i objektivno	10,5
Uglavnom zadovoljavajuće, sa povremenim neobjektivnim izvještajima	39,3
Uglavnom nezadovoljavajuće, sa povremenim objektivnim izvještajima	23,7
Nezadovoljavajuće i neobjektivno	13,7
Ne znam kakav je generalno odnos medija prema ovom sudu	12,3
Bez odgovora	,5

11. Na pitanje koliko su sudije upoznati sa opštim stavovima stranaka o radu suda, (slika 12) odgovori su bili sledeći:

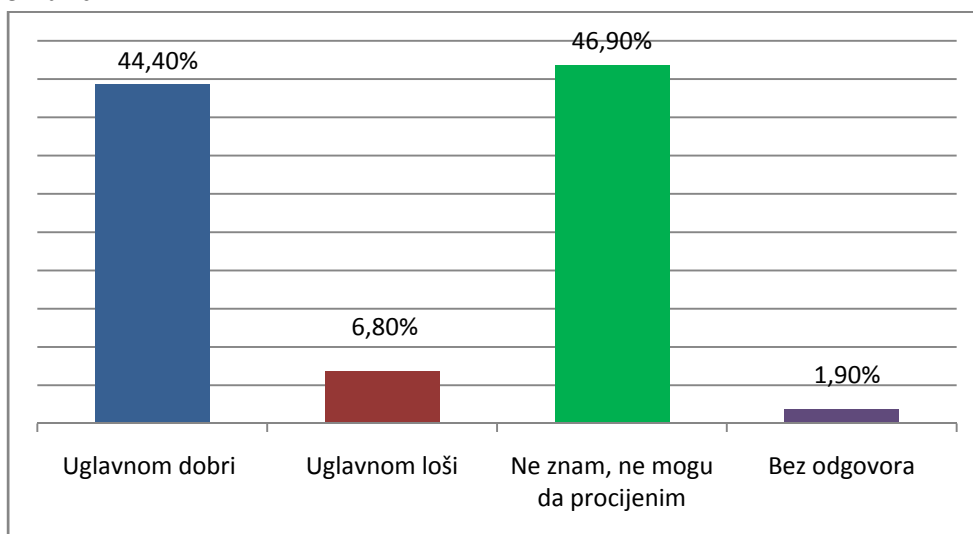
Slika 12.

Odgovori na ovo pitanje se u najvećoj mjeri poklapaju sa prošlogodišnjim istraživanjem.

12. Na pitanje kakvi su stavovi stranaka o radu suda 47% sudija ne zna i ne može da procijeni, dok 44,3% smatra da su uglavnom dobri. U odnosu na istraživanje vršeno prethodne godine. (slika 13)

Slika 13.

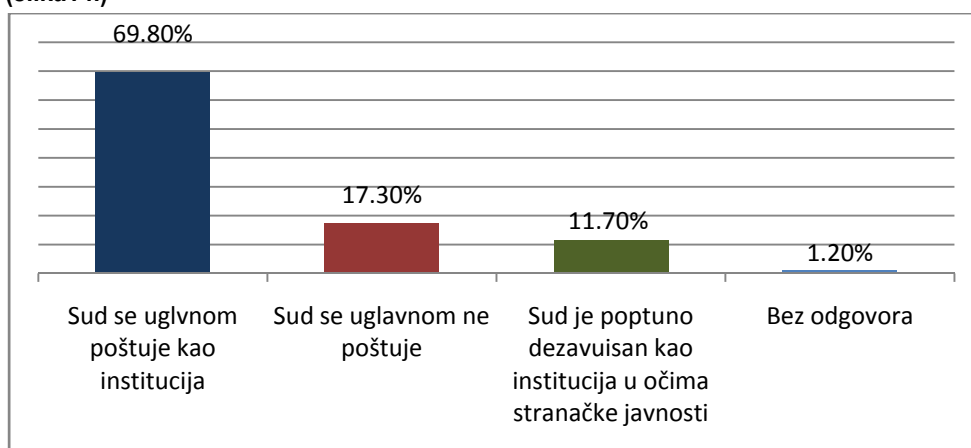
13. Na pitanje čemu stranke eksplicitno ili implicitno najviše prigovaraju prije i tokom sudskog postupka (**tabela 6**) odgovori sudija su gradirani od 1. Do 7. Pri čemu je 1 najmanji stepen prigovaranja a 7. Sudije I ove kao I prošle godine smatraju da građani najviše prigovaraju dužini trajanja postupka (27% -2013):

Tabela 6.

	1-Prigovor najmanjeg stepena	2	3	4	5	6	7-Prigovor najvećeg stepena	Bez odgovora
1) Dužini trajanja postupka i preduzimanju procesnih radnji: dostavljanje i prijem pismena, zakazivanje rasprave, odlaganje ročišta, izrada presude i sl.	16%	14,8%	8,6%	8%	5,6%	4,3%	25,3%	17,3%
2) Zloupotrebi procesnih ovlašćenja stranaka i opstrukciji dinamike postupka koju sud navodno toleriše	10,5%	12,3%	16,7%	7,4%	10,5%	9,3%	8,6%	24,7%
3) Pristrasnosti suda	32,7%	11,1%	9,3%	7,4%	4,9%	4,9%	3,7%	25,9%
4) Odugovlačenju izrade nalaza i mišljenja vještaka	6,2%	11,7%	13,6%	12,9%	13,6%	11,7%	4,3%	25,9%
5) Nedostatku vještaka određene struke u Crnoj Gori i slabosti u vještačenju	14,8%	11,1%	13%	10,5%	9,3%	8,6%	4,3%	28,4%
6) Inertnosti i opstrukciji državnih organa u poštovanju naloga suda i pribavljanju dokaza	7,4%	14,8%	10,5%	13,%	14,2%	7,4%	2,5%	30,2%

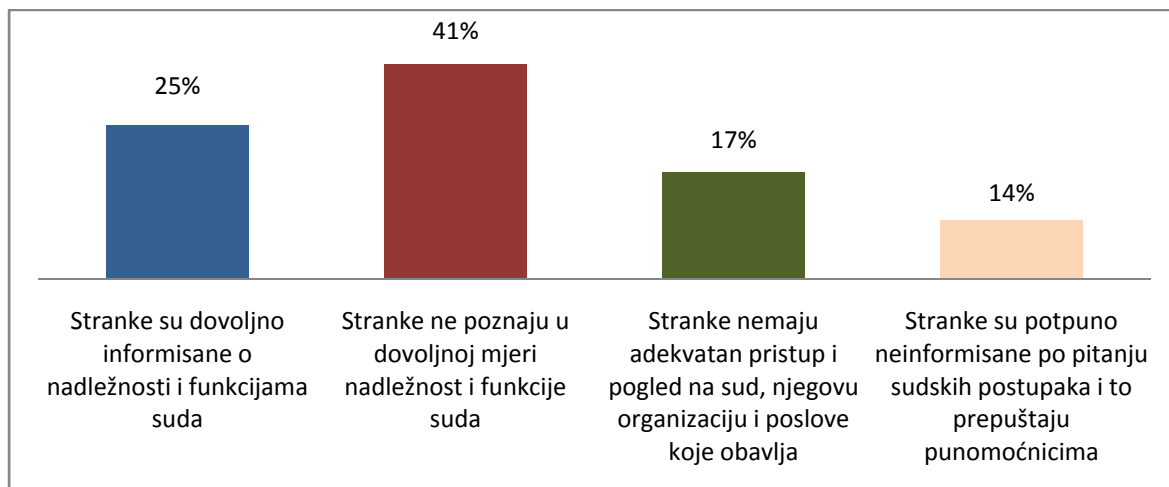
14. Na pitanje kako ocjenjuju ponašanje stranaka u odnosu na poštovanje suda kao institucije, sudije su najvećem procentu odgovorile da se sud uglavnom poštuje, dok 17% smatra da se na neki način sud ne poštuje sto je neznan rast u odnosu na prošlu godinu kada je 12% sudija to smatralo . (**slika14**)

(slika14.)

15. Mišljenje sudija o stepenu spoznaje stranaka o sudskim postupcima, organizaciji rada i načinu obavljanja poslova u sudu izgleda na sledeći način:

Slika 15.

U odnosu na predhodno istraživanje neznatno se smanjio broj sudija koji smatraju da su građani dovoljno informisani. Tada je 28% sudija to smatralo a sa druge strane blagi je rast procenata sudija koji smatraju da su stranke potpuno neinformisane po pitanju sudskih postupaka sa 11% na 14%.

16. U odnosu na efikasnost funkcionalnog dijela suđenja ustanova koja mora promijeniti/poboljšati svoj rad, odnos i postupanje prema radu suda je po ocjeni sudija Pošta i dostavna služba u 27,8%, a nakon nje i Uprava za nekretnine u 13,6% slučajeva. (Tabela 7.)

Kao druge organe koji bi trebali poboljšati svoj rad, sudije su prepoznale Ministarstvo pravde, Državni arhiv, organe lokalne samouprave, kao i rad Poreske Uprave Crne Gore. Poštanska i dostavna služba i Uprava za nekretnine su i na prošlogodišnjem istraživanju prepoznati kao institucije koje bi morale najviše da poboljšaju svoj rad.

Tabela 7.

	1- Najmanja potreba za promjenom	2	3	4	5	6	7- Najveća potreba za promjenom	Bez odgovora
1) Uprava policije	19,8%	14,2%	19,1%	6,2%	8%	5,6%	4,9%	22,2%
2) Nadležne službe Ministarstva unutrašnjih poslova	12,3%	21,6%	9,3%	12,3%	9,9%	4,3%	5,6%	24,7%
3) Centri za socijalni rad	16,7%	12,3%	13%	9,3%	11,7%	3,7%	7,4%	25,9%
4) Uprava za nekretnine	10,5%	6,2%	9,3%	19,1%	13,6%	10,5%	13,6%	17,3%
5) Poštanska i dostavna služba	5,6%	4,3%	9,3%	8,6%	17,3%	11,7%	27,8%	15,4%

17. Kao prioritetnu i hitnu mjeru za jačanje povjerenja građana u pravosuđe sudije su odgovorile na sledeći način:

Tabela 8.	%
Znatno agresivniju PR kampanju od strane sudova	29%
Više „živih“ kontakata predstavnika medija (novinara) i sudskih institucija	4,9%
Više informacija o radu sudova u javnosti	24,1%
Izrada, striktno poštovanje kodeksa i poštovanje načela profesionalnog i nezavisnog postupanja i ponašanja medija	37,7%
Bez odgovora	4,3%

U odnosu na 2013.godinu povećao se broj sudija koji u agresivnijoj PR kampanji vide mjeru za jačanje povjerenja u pravosuđe i to sa 19,6% na 29%.

Anketa na kraju sadrži dio u kojem su sudije imale mogućnost da same istaknu ono što smatraju da je relevantno prilikom ispitivanja sudija o stanju u sudstvu. Zanimljivo je to da su sudije ukazale loše materijalno stanje sudija, što ukazuje na mogućnost uticaja na "pristrasnost" sudija, kao i nedovoljan broj pripravnika, zapisničara...Sudije su takođe ukazale da je potrebno što ređe mijenjati procesne i materijalne zakone jer česte izmjene dovode do pravne nesigurnosti, a ukoliko postoje razlozi za izmjene onda da se izmjene sprovode u zaista dužem roku da bi se uradila kvalitetnija izmjena od strane radne grupe.

III Istraživanje javnog mnjenja o sudstvu

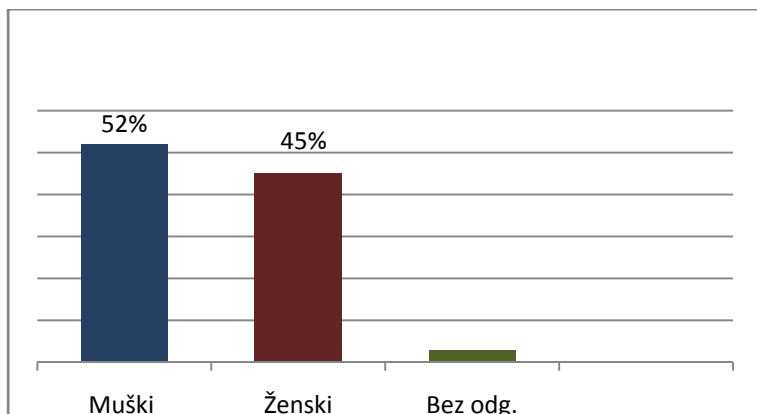
Istraživanje je realizovao monitoring tim na uzorku od 946.punoljetnih ispitanika. Anketirani su građani iz sledećih opština:

Tabela 1.

Bar	10,6%
Berane	5,1%
Bijelo Polje	10,6%
Budva	4,7%
Cetinje	4,9%
Danilovgrad	2,1%
Herceg Novi	7%
Kolašin	2,1%
Kotor	4,9%
Nikšić	10,6%
Plav	2,1%
Pljevlja	4,7%
Podgorica	22,9%
Rožaje	2,1%
Ulcinj	3,8%
Žabljak	2,1%

1. Kada je u pitanju pol (**slika 1**) 52% su muškarci, dok 45% su žene I 3% bez odgovora.

Slika 1.

2. U anketi su učestvovali građani između 18. i 85.godina.

3. Kakav je vaš status zaposlenja (**tabela 2**)?

Tabela 2.

Stalni radni odnos	25,4%
Zaposlenje na određeno vrijeme	23%
Nezaposlen, trazim posao	16,3%
Nezaposlen, ne trazim posao	5,5%
Penzioner	17%
Drugo	10,4%
Bez odgovora	2,5%

1. Na pitanje kakav je Vaš generalan stav prema sudstvu (**tabela 3**) u Crnoj Gori, odgovori su podijeljeni. Ono što je zanimljivo jeste da u odnosu na prethodno istraživanje(**slika 2**), procenat građana koji imaju pozitivan stav je opao sa 16.1% na 10,1%, dok se negativan stav blago povećao sa 26,1% na 29%.

Tabela 3.

Veoma pozitivan	10,1%
Uglavnom pozitivan	25,6%
Uglavnom negativan	29%
Veoma negativan	18,8%
Nemam stav	16,1%
Bez odgovora	0,2%

2013.god.

Veoma pozitivan	15,1%
Uglavnom pozitivan	27,1%
Uglavnom negativan	26,9%
Veoma negativan	16,1%
Nemam stav	14,3%
Bez odgovora	,4%

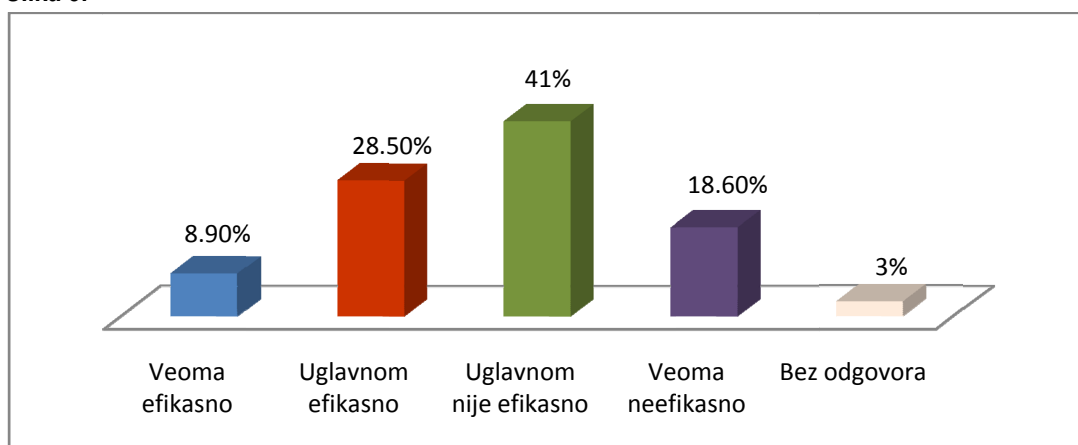
3. Na pitanje (**tabela 4.**) u kojoj mjeri se njihov stav o sudstvu zasniva na osnovu onoga što su pročitali i čuli na televiziji ili radiju, onome što ljudi uopšte govore o javnim službenicima na osnovu iskustava onih kojima vjeruju, na njihovim ličnim iskustvima, smanjio se procenat građana koji u velikoj mjeri zasnivaju stav o sudstvu na osnovu onoga što pročitaju ili čuju u novinama ili tv sa 44,1% na 38,5% .

Tabela 4.

	U velikoj meri	U maloj meri	Nimalo	Bez odgovora
1. Onoga što ste pročitali u novinama i čuli na televiziji ili radiju	38,5%	34,9%	16,3%	10,4%
2. Onome što ljudi uopšte govore o javnim službenicima	33%	33,8%	19%	14,2%
3. Na osnovu iskustava onih kojima vjerujete	48,8%	25,8%	15%	10,4%
4. Na Vašim ličnim iskustvima	35,9%	18,6%	36,8%	8,7%

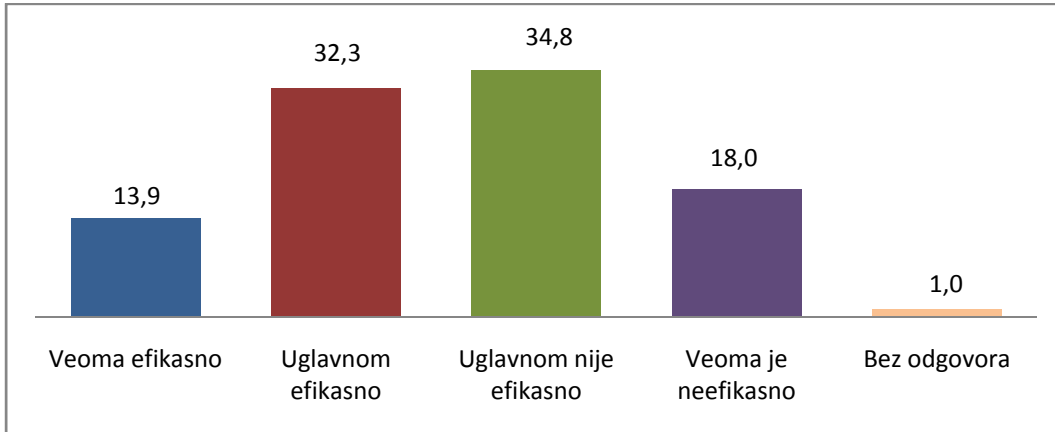
3. Na pitanje kako bi ste procenili efikasnost rada Sudstva u Crnoj Gori(**slika 3.**) odgovori građana su :

Slika 3.

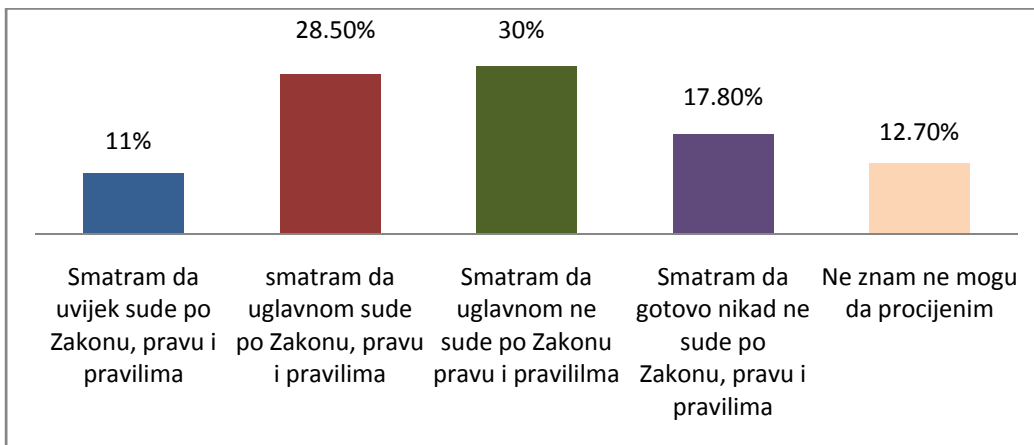
Odgovori na ovo pitanje pokazuju dodatno nepovjerenje građana u efikasnost rada sudova u odnosu na predhodno istraživanje (**slika 4**) i pad je sa 46,2% na 37,5% .

Slika 4.-2013.god.

4. Uopšteno govoreći, da li Sudije sude po Zakonu, pravu i pravilima, ili sude po nekim drugim kriterijumima odgovori građana su sledeći (slika 5.):

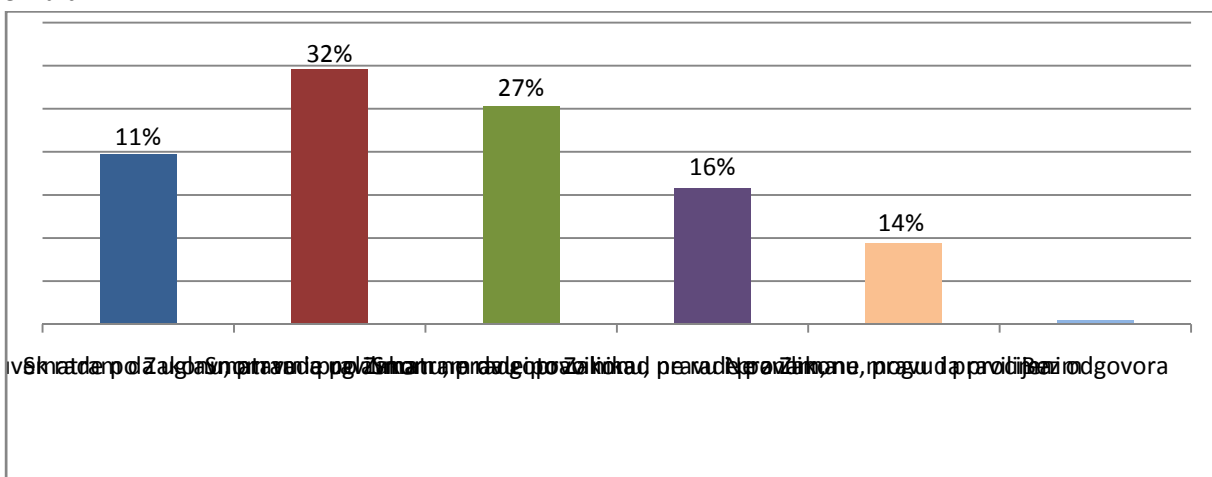
Slika 5.

Opao je procenat onih koji smatraju da sudije uvijek ili uglavnom sude po zakonu sa prošlogodišnjih 46,1% na 39,5%.

5. U procjeni rada administrativnog osoblja (slika 6) ispitanici smatraju da administrativno osoblje uvijek ili uglavnom radi po zakonu 43% , u istom procentu kao i oni koji smatraju da administrativno osoblje u većem ili manjem obimu ne radi po slovu zakona.

Slika 6.

6. Na pitanje Ukoliko NE sude po Zakonu, pravu i pravilima (**tabela 5**), sta to utiče na rad sudija odgovori građana su sledeći:

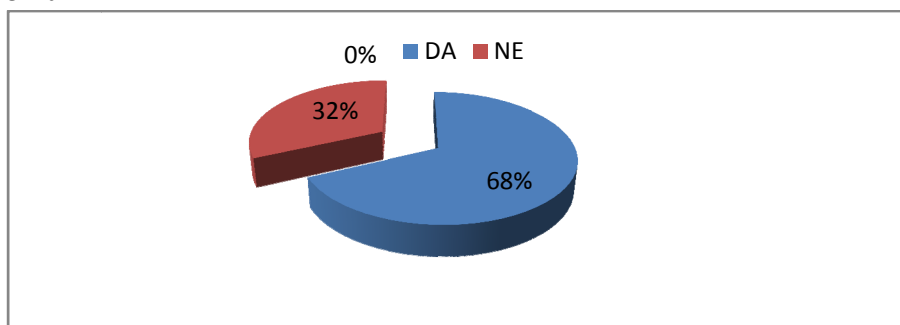
Tabela 5.

	Ključni stvar	Donekle	Ne, to nije kriterijum	Ne znam	Bez odgovora
Politika i politički pritisci	36,4%	22,4%	6,6%	8,1%	26,6%
Prijateljstvo, veze i poznanstvo	35,3%	27,5%	4,7%	7,2%	25,4%
Mito i korupcija	32,6%	23,9%	7,2%	11,2%	25,2%
Lični stav i mišljenje	8,7%	22,4%	15,4%	24,1%	30%

U odnosu na prošlogodišnje istraživanje povećao se broj anketiranih koji smatraju da mito i korupcija utiču na rad sudija sa 26,3% na 32,6%. Takođe prijateljstvo i veza sa prošlogodišnjih 31,7% porasli su na 35,3%.

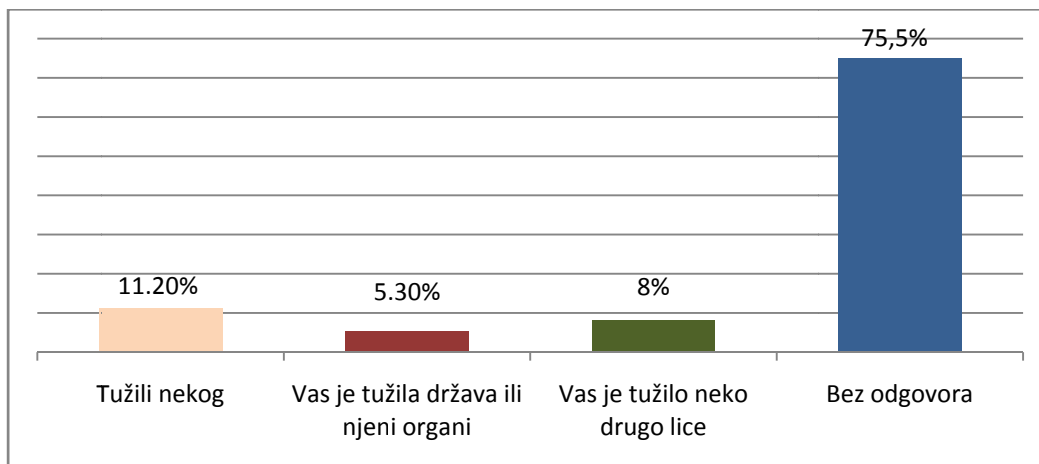
7. Na osnovu odgovora (**slika 7.**) dobijenih pitanjem "Da li ste u poslednjih dve godine Vi ili članovi Vaše uže porodice imali iskustvo sa nekim Sudom?" može se zaključiti da u odnosu na istraživanje sprovedeno prethodne godine gdje su u najvećoj mjeri građani imali samo percepciju o stanju u sudstvu, 72,2% - anketiranih izjavilo da nije imalo lično iskustvo sa sudom u poslednje dvije godine, povećao se broj ispitanika koja su imala lična iskustva ili članovi njihovih porodica i to sa 28% na 68%.

Slika 7.

8. Na pitanje u kom svojstvu ste bili na suđenju (**slika 8.**) odgovori su sledeći:

Slika 8.

Građani u najvećoj mjeri nisu željeli da daju odgovor na ovo pitanje.

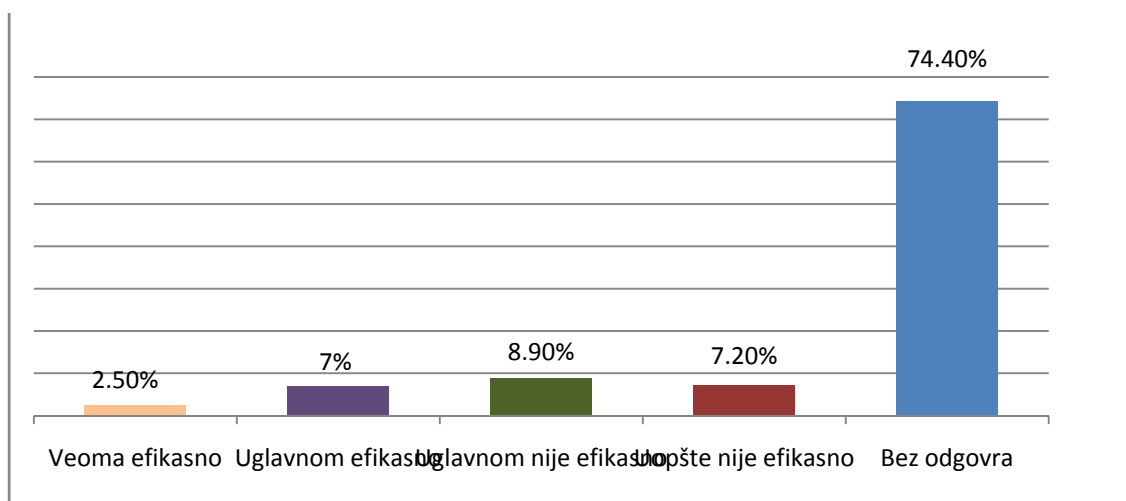
9. Da li ste imali uvid u procedure i način na koje je Sud rešavao Vaš slučaj (tabela 6) pokazuje da ogroman broj građana na ovo pitanje nije želio da da odgovor.

Tabela 6.

Da u potpunosti	4,2%
Da, uglavnom	8,9%
Uglavnom ne	7,8%
Ne, uopšte	4,7%
Bez odgovora	74,4%

10. Kako bi ste procenili efikasnost tog Suda (slika 9) u konkretnom slučaju?

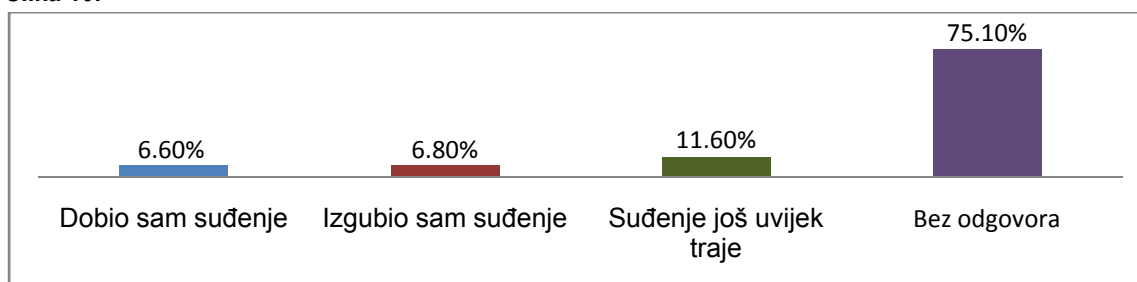
Slika 9.

Veliki broj anketiranih građana (slika 9.) takođe i na ovo pitanje je uskratio odgovor što se može objasniti ili strahom ili eventualnim krajnjim ishodom na svom sudjenju koji imaju.

11. Kakav je bio ishod suđenja?(slika 10)

Slika 10.

I odgovori na ovo pitanje (**slika 10**) pokazuje veliki stepen nepovjerenja gradjana I strahom od eventualnih posledica koje bi po njima mogli imati ispunjavanjem ovog upitnika.

12. Za svaki od dolje navedenih problema sudstva(**tabela 7**), navedite u kojoj meri su oni po vama izraženi:

Tabela 7.

	Ključni problem	Izražen problem	Nije baš izražen problem	Nije problem	Ne znam, ne mogu da procenim	Bez odgovora
Sporost	29%	30%	18,2%	8,7%	9,5%	4,5%
Nestručnost	20,3%	27,3%	21,1%	16,7%	9,7%	4,9%
Korupcija/nepotizam	33,6%	26,8%	15,7%	9,5%	12,9%	4,4%
Politička nepodobnost	34,7%	23,7%	10,8%	15,7%	12,5%	5,7%

Tabela 8.-2013.god

	Ključni problem	Izražen problem	Nije baš izražen problem	Nije problem	Ne znam, ne mogu da procenim
Sporost	27,1	28,0	15,7	9,3	11,2
Nestručnost	18,2	29,0	18,2	14,9	12,2
Korupcija/nepotizam	28,4	22,2	15,7	10,4	15,7
Politička nepodobnost	29,2	23,2	11,4	11,4	16,1